

Viðmerking

Björn á Heygum og uppskot hansara - ein hóttan móti rættartrygdini

Björn á Heygum legði sum kunnugt herfyri, saman við politiska samstarvsfelaga sínum, Óla Breckmann, fram uppskot til lóg um føroyskan arbeiðsrætt.

Tað er ikki av tilvild, at tað eru hesir báðir persónar, sum í felag leggja fram hetta uppskot, sum ikki bert er ein hóttan móti fakkfagsstættini, men eisini er ein óhugnalig roynd at traðka niður nakrar av teimum mest týðandi tóttunum í tí rættartrygd, sum vit meta sum eina sjálvfylgju í einum demokratiskum samfelag.

Uppskotsstíllararnir, og serliga lögfrøðingurin Björn á Heygum, sum átti at havt skil fyri vanligum grundleggjandi demokratiskum rættindum, hava roynt at bilt fólk inn, at í Føroyum valdar fullkomin ruðuleiki á arbeiðsmarknaðinum, og at ein arbeiðsrættur skal fáa skil á hesum viðurskiptum aftur.

Føroya fólk og ikki minst føroyski veljarin eigur tó at vita, at Björn á Heygum sigur ósatt, tá hann í fjølmiðlunum tykist at leggja føroysku fakkfagsrørsluna undir ikki at virða galdandi sáttmálar og siðvenjur.

Tey, sum hava minsta skil á fakkfagsviðurskiptum, vita, at í grannalondum okkara, og ikki minst á evropeiska meginlandinum, eru nógvar fleiri og meira álvarsum tiltøk (t.d. verkfall, fysiskar blokadar o.a.) á arbeiðsmarknaðinum, enn vit hava í Føroyum.

Tað er tí einki annað enn valagn, tá Björn á Heygum við ræðusögum sínum roynir at billa Føroya fólk inn, at føroysku fakkfagelógini og føroyski løntakarinn hava skapt ruðuleika á arbeiðsmarknaðinum.

Lógaruppskotið hjá Bjørn á Heygum, lögfrøðingi

Sum kunnugt er rættarskipan okkara heft at tí donsku, og dómstólarir eru ikki tí føroyskt sermál.

Tað fyrsta sum ein lögfrøðingur tí átti at kannað var um Løgtingið hevur heimild at lóggeva um ein slíkan »spesialdómstól«, sum arbeiðsrætturin er.

Tá vit ikki hava yvirtíð rættarskipanina, er ivasamt um Løgtingið hevur lóggevuheimild á hesum øki.

Uppskotsstíllararnir, har Björn á Heygum, lögfrøðingur er annar, nevna ikki við einum orði spurningin um hvørt Løgtingið hevur lóggevuheimildina, og tað má tykjast sera lógið, tá vit hava í huga, at her er talan um persón, sum ikki bert er lögtingslimur, men eisini er útbúgvin lögfrøðingur.

Uttan mun til um Løgtingið hevur lóggevuheimildina ella ikki, so er tað ein spurningur, sum átti at havt verið nevndur í viðmerkingunum til nevnda lógaruppskot.

Ætlanin at »revsa« føroyska løntakaran

Sambært grein 13 í lógaruppskotið, so skal arbeiðsrætturin kunna revsa tey við bót, sum brota galdandi sáttmála.

Vert er at hava í huga, at sambært lógaruppskotið hjá Bjørn á Heygum og Óla Breckmann, so eru tað ikki bert feløgini á arbeiðsmarknaðinum, sum skulu revsast við bót, men eisini føroyski løntakarinn, sum persónliga kann áleggjast bót um hann ger brot á galdandi sáttmála.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið framgongur klárt, at t.d. ein løntakari skal kunna dómast at gjalda bót til arbeiðsgevaran *sjálvt* um arbeiðsgevarin ikki hevur mist eina krónu orsakað av sáttmálabrotinum. Talan er tí um eina revsing, ið fyri okkum er púra fremmant, tí vanligu siga vit, at borgari ikki kann revsast, um hann ikki hevur framt eitthvørt lógarbrot.

Kanna vit stóðina av teimum bótum, sum danski arbeiðsrætturin hevur dómst, so er ofta talan um heilt stórar upphæddir.

Tað, sum vit eiga at spyrja okkum sjálv um er, um hetta lógaruppskot, sum skal geva arbeiðsrættinum heimild at døma føroyska løntakaran revsing (bót) er í tráð við vanligu regluna um, at borgarar landsins skulu viðgerast eins.

Svarið er nei, tí ætlanin hjá Bjørn á Heygum og meduppskotsstíllara hansara er, at bert partarnir á arbeiðsmarknaðinum skulu kunna revsast fyri sáttmálabrot.

Vanligi føroyingurin spyr helst seg sjálv, hví Bjørn á Heygum skal royna at gera føroyska løntakaran til brotsmann, um hann ikki fylgir gjørdum sáttmála.

Hví setir Bjørn á Heygum ikki samstundis fram uppskot um, at t.d. sakførarin, læknar, handilsmenn, grannskoðarar og reiðarar, sum gera sáttmálar av ymskum slag, eisini skulu revsast við bót, um teir ikki halda teir sáttmálar teir gera?

Teir starvsbólkar, sum nevndir eru frammanfyri, gera jú dag og dagliga sáttmálar av ymskum slag. T.d. ger sakførarin, handilsmaðurin og reiðarin sáttmálar um key og sølu, men hví ynskir Bjørn á Heygum ikki eina lóg, sum gevur heimild at revsa hesar bólkar við bót, um teir brota gjørdar sáttmálar???

Tað er eingin ivi um, at uppskotið hjá Birni á Heygum og Óla Breckmann leggur upp til, at gera mun á borgarum landsins. Eftir uppskotið, so skalt tú kunna dómast bót, um tú sum t.d. løntakari ikki heldur galdandi sáttmál, men tað skal ikki hava somu avleiðing, um ein sakførari ella handilsmaður ikki heldur ein sáttmála um keyp ella sølu.

Eg skal eisini vísa á, at lítið fantilsi tykist vera á lógaruppskotið, tí í § 13 verður hvørt um annað víst til »sáttmálabrot« og »lógarbrot/lógbrotari«, so ilt er at fáa skil á, um uppskotsstíllararnir vilja hava revsingina tengda at sáttmálabroti ella lógarbroti, men hesin hurlivasi vísir greitt, at Bjørn á Heygum hevur ilt við at skilja millum sáttmálabrot og lógarbrot, og hetta er kanska ein av orsøkunum til, at hann er við at seta fram slíkt lógaruppskot.

Viðvíkjandi teimum hagtølum, sum eru tók um rættarmál, sum viðgjørd eru í danska arbeiðsrættinum, so vísa kanningarar, sum Ole Krarup professari gjørdi í 1980, at meginparturin av málunum vóru mál, har arbeiðsgevarafeløgini steyvdu fakkfagelógini, um teir ódøkmateraðu metingar, sum útvarpið hevur fingið fatur á herfyri, eru neyvan eftirlarandi.

Vit innan fakkfagsrørsluna er nøgd við ta skipan, vit hava, har vanligu reglurnar um endurgjald eru galdandi, og hetta hava fleiri av grannalondum okkara eisini valt í staðin fyri at gera partarnar á arbeiðsmarknaðinum kriminell við at lógarfesta heimildina at geva bót fyri sáttmálabrot.

Bjørn á Heygum og rættartryggin

Umframt at leggja upp til, at bert ávisir samfelagsbólkar skulu kunna dómast revsing fyri sáttmálabrot, so hevur Bjørn á Heygum og meduppskotsstíllari hansara í grein 12 mælt til, at dómarnir í arbeiðsrættinum skulu vera *endaligir* og ikki skulu kunna skjótast inn fyri annan rætt ella fyrisitingarlígan stovn.

Við øðrum orðum vil lögtingslimurin og lögfrøðingurin Bjørn á Heygum seta í gildi lóg, sum ikki bert gevur arbeiðsrættinum heimild at áleggja ávisum samfelagsbólkunum revsing fyri sáttmálabrot, men hann vil eisini taka frá hesum borgarum rættin at royna hesa avgerð í hægri rætti.

Tað, at kunna royna eitt mál í hægri rætti er, sum kunnugt í einum og hvørjum demokratiskum samfelag ein høvuðshornasteinur tá talan er um rættartrygd.

Borgarin, sum ikki er nøgdur við avgerðina, sum Føroya Rættur tekur, hevur sjálvsagt rætt til at skjóta avgerðina inn fyri landsrættin, og fyri allar føroyingar er tað helst heilt óhugsandi, at hesin rætturin at royna mál sít í hægri rætti verður tikin frá okkum.

Tað er sera umráðandi, at allir føroyingar gera sær púra stóran klár, at Bjørn á Heygum og Óla Breckmann við lógaruppskotið um arbeiðsrætt vilja taka frá okkum rættin at royna eitt mál í hægri rætti, tí teir mæla til, at dómarnir hjá arbeiðsrættinum skulu vera endaligir.

Aftur her kunnu vit spyrja, hví skal henda óhugnaliga skerjing av rættartryggin bert vera galdandi fyri partarnar á arbeiðsmarknaðinum? Hví skal t.d. sakførarin, handilsmaðurin og reiðarin, sum verður drigin í rættin, tí hann ikki heldur sáttmálatreytir sínar, framvegis kunna royna mál sít í hægri rætti, um hann er ónøgdur við avgerðina hjá Føroya Rætti, tá fakkfagelógini ikki skulu hava henda rætt?

Eisini munnu teir flestu føroyingar spyrja seg sjálvar, hvussu hetta, at taka so munandi partar av rættartryggin frá ávisum samfelagsbólkunum, svarar til tey pænu orðini hjá Birni á Heygum undan seinasta lögtingsvali, har hann í fjølmiðlunum førði seg fram sum tann persónur, sum skuldi tryggja okkum føroyingum rættartrygdina.

Vónandi sær føroyski veljarin, og ikki minst vanligi løntakarinn, at talan r bert um valagn, og at Bjørn á Heygum í veruleikanum ger beint tvørtur móti tí, sum hann lovaði undan valstríðinum.

Bjørn á Heygum og herferð hansara móti fakkfagelógnum

Í Dimmalætting leygdaginn 7. februar 1998 avdúkar Bjørn á Heygum veruliga andstygd sína móti føroysku fakkfagsrørsluni.

Tað er ilt at skilja, at hesin persónur, við sínum fakkfagsfiggindaliga hugsunarhátti kann hava virkað sum semingsmaður.

Greinin í Dimmalætting er úr enda í annan ein ilgiting av føroyskum fakkfagsrørsluni, og tað er nógvi fyrri at siggja, at hesin maður, við síni ófantaliga skrivning, skal ditta sær at tosa um útsøgnina hjá øðrum.

Hví sigur Bjørn á Heygum í greinini, »einaferð var ósemja um lønina á Porkeris Roykvirki«, tá hann veit,

at talan var um arbeiðsgevara, sum í mánaðvis hevði góldið arbeiðsfólkinum ov líta løn, og at hesin arbeiðsgevari ferð eftir ferð, til fánýtis hevði fingið at vita, at hann rindaði ov líta løn?

Hví ber hann í tófluflaka fyri arbeiðsgevara, sum í mánaðir ikki rindar løntakarunum lønina, sum teir eiga rætt til, tá hann veit betur?

Greinin í Dimmalætting vísir skilliga, at Bjørn á Heygum ikki hevur áhuga í at lýsa stóðuna á arbeiðsmarknaðinum objektiwt. Hann vil heldur lýsa stóðuna sum um at tað eru fakkfagelógini og løntakararnir, sum brota gjørdar sáttmálar, meðan hann einki nevnr um tey ótaldu dømir, har arbeiðsgevararnir ikki rinda løntakarunum lønina, sum hesir løntakarar eiga til góðar.

Bjørn á Heygum tykist tó at hava fingið góða hjálp frá øðrum, tá hann skrivaði grein sína í Dimmalætting, har hann goysir gor og gall

yvir fakkfagsrørsluna og serliga Føroya Arbeiðarafelag.

Tað sæst skilliga, at tey dømir, sum ímyndaðu sáttmálabrotini hjá FA, sum Bjørn á Heygum vísir til, eru tey somu sum formaðurin hjá Føroya Fiskimannafelag í árávis hevur ført fram, so her hevur Bjørn á Heygum tikið við góðari læru, men at endurtaka hesi ósanndindir um FA ger tey ikki meira sonni.

Mín vón er, at ikki bert fakkfagelógini, men eisini teir túsduntals løntakarar kring landið, við lógaruppskotið um hjá Bjørn á Heygum og Óla Breckmann, og skrivningini hjá Birni í Dimmalætting, siggja vandan við tí politikki, sum hesir menn standa fyri, og ikki minst nú val stendur fyri durum er tað sera týðningarmikið at hava í huga, hvørjir politikarar vilja skerja rættartrygd okkara.

Tórshavn, 10.02.1998
Ingeborg Vinther

